

DÔCHODKOVÝ SYSTÉM SR ZAČIATKOM HOSPODÁRSKEJ KRÍZY

Abstrakt

Príspevok je venovaný dôchodkovému systému v SR v prvých rokoch svetovej hospodárskej krízy. Stručne popisuje spúšťacie mechanizmy, ktoré krízu vyvolali a priemet problémov na finančných trhoch do reálnych ekonomík. Kríza neobišla ani Slovensko a negatívne ovplyvnila dôchodkový systém, preto sa ďalej venuje opatreniam v období krízy a charakteristike priemernej ročnej výkonnosti fondov II. piliera.

Kľúčové slová

Dôchodkový systém, finančná a hospodárska kríza, protikrizové opatrenia, výkonnosť fondov.

1 FINANČNÁ A HOSPODÁRSKA KRÍZA

Spúšťacím mechanizmom finančnej a hospodárskej krízy sa stali problémy na americkom hypotekárnom trhu, ktoré však už dávno prekročili hranice USA. Zasiahnuté krízou boli prakticky všetky odvetvia, ale za jej najväčšiu obeť sa dá považovať práve finančný sektor. Neschopnosť splácať hypotéky postupne ovplyvnila všetkých, ktorí sú súčasťou finančného trhu: banky, investičné a dôchodkové fondy a životné poisťovne. Problémy finančných inštitúcií mali dopad aj na svetové trhy. Problémy z finančných trhov sa presúvali do reálnych ekonomík, čo viedlo k existenčným problémom nielen jednotlivých bánk, ale aj spoločností a krajín, ktoré mali podobne veľkú expozíciu voči zahraničným úverom.

Finančná a hospodárska kríza neobišla ani Slovensko a negatívne ovplyvnila aj náš dôchodkový systém. Najpostihnutejším sa stal druhý dôchodkový pilier. Výška dôchodkov, ktoré budú vyplácané z druhého piliera je závislá od výšky nasporenej sumy v momente odchodu do dôchodku. Čím vyššia suma je nasporená na dôchodkovom účte sporiteľa, tým vyšší dôchodok bude poberať. Nakoľko väčšina úspor na dôchodkových účtoch je investovaná na finančných trhoch, ich hodnota je úzko spätá s vývojom na týchto trhoch a mení sa každý deň. Keďže finančné trhy od vypuknutia krízy výrazne poklesli, poklesla aj hodnota úspor vložených do dôchodkových fondov druhom pilieri.

2 OPATRENIA V OBDOBÍ KRÍZY

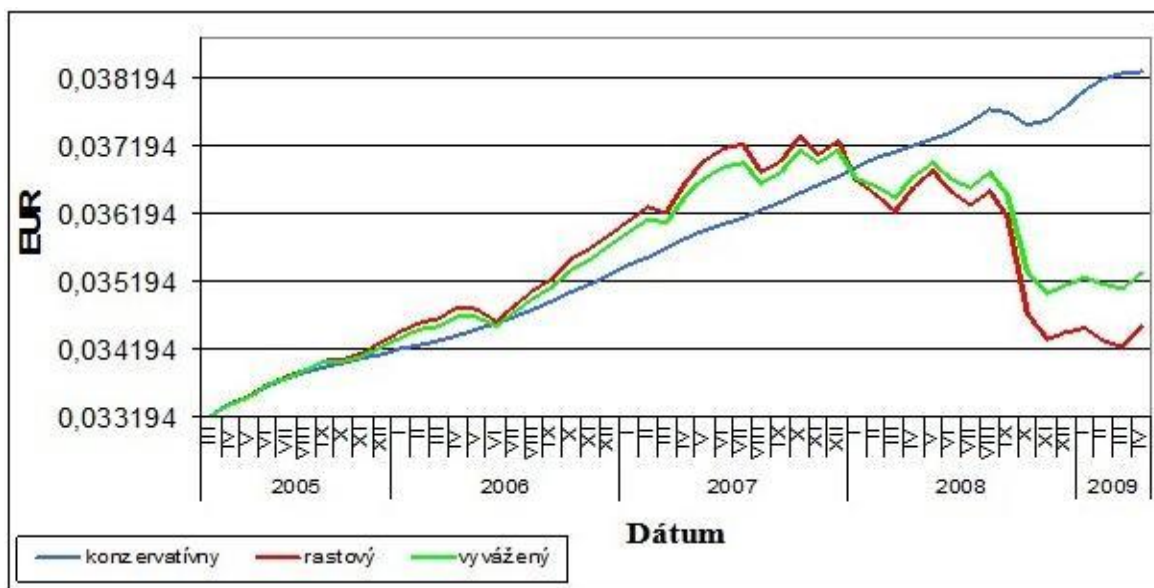
V roku 2008 bolo fungovanie druhého piliera výrazne ovplyvnené prehĺbením svetovej finančnej krízy a zmenou fungovania kapitalizačného piliera. Vláda SR pristúpila k zmene nastavenia pravidiel v druhom pilieri v podobe otvorenia pre dobrovoľné vstupy a výstupy sporiteľov. Prvá fáza otvorenia prebehla v prvom polroku 2008 a druhá fáza sa zaznamenala 15. 11. 2008, pričom druhý pilier bol otvorený do júla 2009. Cieľom otvorenia systému bolo umožniť sporiteľom, ktorí v minulosti dobrovoľne vstúpili do druhého piliera a považovali zotrvanie v ňom v danom období za nevýhodné, aby sa mohli vrátiť k sporeniu len v prvom pilieri. V tom čase platilo otvorenie piliera aj v druhom smere, čo sa týka dobrovoľného vstupu do druhého piliera. Vláda poukázala na finančnú krízu a jej dopad na dôchodky, možný vplyv krízy na banky, v ktorých majú DSS uložené svoje peniaze, čím vlastne postrašila niekoľko

sporiteľov, ktorí v tom čase vystúpili z druhého piliera. Sociálna poisťovňa koncom júna 2009 zaznamenala 65 172 sporiteľov, ktorí opustili druhý pilier. V tom čase vstúpilo do druhého piliera 13 856 nových sporiteľov.

Čo sa týka prvého polroku 2009 možno považovať na základe nových pravidiel zavedených v investovaní DSS považovať za prelomový. Zmena zaviedla porovnanie výnosov jednotlivých dôchodkových fondov v 6-mesačných intervaloch a doplácanie prípadných strát z garančného účtu a z vlastných zdrojov spoločností. Znamenalo to výpredaj všetkých volatilných (aktíva kt. hodnota kolíše) aktív a prechod ku konzervatívnej investičnej stratégii. Výsledkom tejto stratégie bol v pokles výnosnosti vo všetkých dôchodkových fondov. Stabilizácia hodnoty svetových akciových indexov a ich rast sa v dôsledku zmenenej štruktúry vyvážených a rastových fondov do výkonnosti dôchodkových fondov nepremietol. (Poznámka: Druhý pilier sa neskôr otvoril ešte trikrát, dôvody však boli úplne iné ako „protikrízové“.)

3 PRIEMERNÁ ROČNÁ (NOMINÁLNA) VÝKONNOSŤ FONDŮ II. PILIERA

Kým v roku 2008 bola priemerná ročná výkonnosť dlhopisových (konzervatívnych) fondov 3,043%, v roku 2009 klesla na 1,858% a v tejto tendencii pokračovala aj v roku 2010. Priemerná ročná (nominálna) výkonnosť zmiešaných (vyvážených) fondov bola v roku 2008 - 5,71%, v roku 2009 narástla na 1,02% a v tendencii mierneho nárastu zotrvala aj v roku 2010, kedy priemerná ročná výkonnosť dosahovala 1,31%.

Obr.1 Vývoj aktuálnej hodnoty dôchodkových fondov k 31.12.2009

Najnegatívnejší dopad mala hospodárska kríza na výkonnosť akciových (rastových) fondov, ktoré v roku 2008 zaznamenali historický prepád, a to s priemernou ročnou výkonnosťou -7,87%, v roku 2009 sa dostali aspoň z negatívnych nominálnych hodnôt na 0,94%, s tendenciou mierneho nárastu dosiahli v roku 2010 priemernú ročnú výkonnosť 1,3%. [6]

Záver

Súčasný dôchodkový systém a jeho budúcnosť azda najviac ovplyvnila svetová finančná a hospodárska kríza. Nie je vylúčené a história tomu nasvedčuje, že krízy ako je táto sa budú v

budúcnosti opakovať. Od vypuknutia Veľkej hospodárskej krízy v tridsiatich rokoch minulého storočia sa vyskytlo niekoľko menších kríz, ktoré však hospodárstvo Slovenska zväčša vážne neohrozili (možno to bolo aj v dôsledku uzavretosti ekonomiky za socializmu). S nástupom globalizácie sa naše hospodárstvo stalo zraniteľnejším. Preto predpokladáme, že v budúcnosti sa vyskytnú ďalšie krízy, ktoré budú mať väčší alebo menší vplyv na slovenskú ekonomiku, a tým aj priamo alebo nepriamo na náš dôchodkový systém. „Podľa odhadov fiškálnych analytikov potrvá približne 14 rokov, kým sa dôchodkové fondy zotavia a dostanú do takého stavu, v akom sa nachádzali pred krízou.“ [2]

Použitá literatúra

- 1 BLAŠČÁK, M. *Výsledky II.piliara*. [Online] <http://www.econmedia.sk/vysledky-ii-piliara-mario-blascak>
- 2 KARVAŠOVÁ, Katarína. Sociálne zabezpečenie v čase krízy. *Sociálne poistenie*. 2009, č.9. ISSN 1337-9844
- 3 NALEVANKO, M. a kol.. *Nevpustite krízu do svojej peňaženky*. 2009. 1.vyd. Bratislava: Partners Group Sk s.r.o., 2009. ISBN 978-80-970088-2-6
- 4 Finančná a hospodárka kríza - vznik a jej vývoj. 2009. Dostupné online <http://www.cikomodity.com/index.php?action=vzdelavanie-financna-hospodarska-kriza>
- 5 MPSVsR SR. *Čo by ste mali vedieť o dôchodkovom systéme*. 2009. Dostupné online www.employment.gov.sk/index.php?id=16290
- 6 <http://www.nbs.sk/sk/dohlad-nad-financnym-trhom-prakticke-informacie/publikacie-a-vybrane-udaje/vybrane-udaje>

Kontaktné údaje

PaedDr. Zsolt SIMONKA, PhD. Katedra matematiky a aktuárstva, Fakulta hospodárskej informatiky, Ekonomická univerzita v Bratislave, Dolnozemska cesta 1, 852 35 Bratislava, tel. +421 2/672 95 808, e-mail: zsolt.simonka@euba.sk